

A német könyvtárak és a demográfiai változások

RUPPELT, Georg

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 40. vándorgyűlésén (Szombathely, 2008. július 25.) elhangzott előadás szövegét Hegyközi Ilona fordította, a Szabó Márta által készített rövid változat felhasználásával.

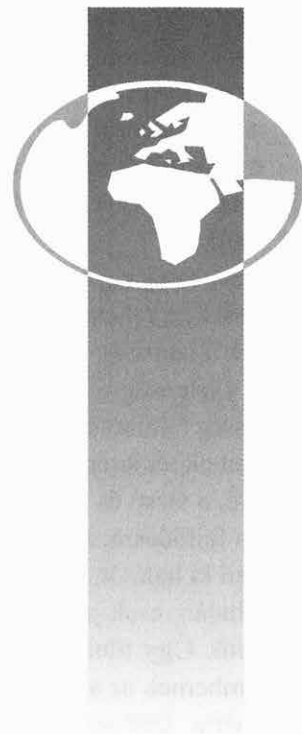
A népesség szerkezetének átalakulása

Az úgynevezett demográfiai változások problémakörét Németországban néhány éve a politika és a sajtó a klímaváltozáshoz hasonlóan kezeli. Konferenciákon, könyvekben vagy szakfolyóiratokban lépten-nyomon ez a téma kerül elénk; valósággal elárasztják az embert számokkal, görbékkel, grafikákkal és gyakran semmit- vagy túl sokatmondó, de mindig színes és sok képet tartalmazó Power Point prezentációkkal. Összességében a téma, ahogy *Thomas Ihm* újságíró írja, „hangulatromboló hatású, frusztrálja az olvasót, a nézőt és a hallgatót. Aki úgy gondolja, hogy az új életkori szerkezetből adódó fejleményeket dramatizálni kell annak érdekében, hogy a figyelmet a jövőbeni problémákra irányítsuk, valószínűleg éppen az ellenkező hatást fogja elérni. Az emberek reményre vágnak, a gondok és problémák elrettentik őket. Demográfiai kérdésekről beszélni nemcsak azt jelenti, a hallgatóságot frusztrálni akarjuk, hanem hogy túl so-

kat kérünk tőlük. Olyan fejlődésről beszélünk, amely valamennyi területet és szereplőt érint, és amelynek egyszerre tárgya és alanya az egyén, az állam, a gazdaság, a társadalom, a család, a pártok, a szövetségek és az egyesületek.”

Valójában olyan témáról van szó, amely Németországban mindenkit érint. E változások hatásának ellentmondásait a legkülönbözőbb területek szakmai grémiumai tárgyalják több-kevesebb hevességgel. A rendelkezésre álló számok alapján adott prognózisok egyesek számára memetóként szolgálnak arra, hogy például a német népesség kihalásának rémét fessék a falra. Mások viszont ugyanezt lehetőségként értelmezik, amelyet megfelelő reformokkal, kreativitással és fantáziával a jövő generációk javára lehet kiaknázni.

Ha jól látom, a népesség szerkezetének átalakulásáról szóló viták főleg négy probléma köré

csoportosíthatók, úgymint

1. az idősök aránya folyamatosan nő,
2. egyre kevesebb német nemzetiségű gyermek születik, ezzel összefüggésben a hagyományos családi struktúrák felbomlanak,
3. a bevándorlók, köztük gyermekeik integrációja,
4. a népesség egyes területeken és településeken csökken, ugyanakkor más régiókban emelkedik a lakosság száma.

Arra a jelenségre is szeretnék utalni, amelyet a népesség fejlődéséről folyó vitákban magától értetődőnek tekintenek: a hosszú időtartam jelenlegére, a lassú és állandó fejlődésre, mégpedig olyan fejlődésre, amely saját életünket követően fejt ki hatását, és saját életünk folyamán, ha egyáltalán, csak jelentéktelen mértékben érzékelhető. Úgy tűnik, még mindenre van idő... Az embernek az az érzése, hogy még sok ideje van hátra, amit nyugodtan a problémák megoldásának szentelhet, de már most megfigyelhető körülmények világossá teszik számunkra, hogy nem a változás kezdetén vagyunk, hanem már a közepén tartunk.

A települések és a régiók versengése

Az egyik tanulmányban – előreláthatólag hasonlókra sok régióban és településen megbízást adnak majd mostanában –, melynek címe „Foglalkoztatás, városok, régió Alsó-Szászország délkéleti részén 2030-ban” ez áll: „A kihívások és a problémák most még nem mutatkoznak. Különösen veszélyes, hogy a demográfiai folyamatok sajátos módon lappangva és viszonylag észrevétlenül mennek végbe. Következésményeik csak akkor válnak nyilvánvalóvá, amikor már túl kevés az idő a megfelelő válaszlépésekre.” Ahogy a közeledő változásoknál mindig, a gyakorlatban itt is érvényesül a régi, de máig nem avuló közmondás: „Ki korán kel, aranyat lel”. Vagy: „Aki későn ébred, azt megbünteti az élet”.

„Mivel a népességstruktúra változásai következtében lesznek nyertes és vesztes régiók és városok, a politikának, valamint a közigazgatásnak gyorsan kellene reagálnia. Meglehetősen biztonságosan állítható, hogy az egyes települések és régiók között vetélkedés van és egyre erősödő lesz. Biztonsággal állíthatjuk, hogy az önálló fennmaradás érdekében minden település mindenképp a gyermekes családok számára szeretne vonzó lenni.”

Ezzel összefüggésben nagy jelentőséget kapnak a már régóta emlegetett, de a konkurenciaharc eszközeként megjelenő úgynevezett „puha” helyi tényezők. Erről így ír az idézett tanulmány: „Ebben az értelemben a régiók versengése előreláthatólag egyre erősebb mértékben egyrészt a munkakörülmények, másrészt a mindmáig gyakran túl kevésbé tekintetbe vett, és „puha helyi tényezők” néven összefoglalható életkörülmények terén zajlik majd. [...] A régió természetesen csak akkor lesz vonzó a fiatalok számára, ha vonzó munkahelyeket és ezekhez társulva vonzó életfeltételeket kínál. [...] Arra volna szükség, hogy a fiatalok a régióban optimális arányt képviseljenek, és ezzel kapcsolatban felmerül az elsőrangú művelődési feltételek kérdése is. Sőt az a véleményem, hogy egy olyan régióban, amely helyt szeretne állni a versengésben, a munkahelyek vonzereje és a művelődési lehetőségek kiválósága szinte azonos súllyal esik latba az értékelésnél.”

Miközben a művelődéssel kapcsolatos és idevágó kutatások többsége csak az óvodákkal, iskolákkal, népfőiskolákkal és a továbbtanulással foglalkozik (az egyetemekkel bezárólag), ma már a könyvtárak is egyre fontosabb szerepet játszanak ezen a területen.

A könyvtárak mint ideális együttműködő partnerek az oktatásban

Minden könyvtár jól teszi, ha teljesen új módon közelíti meg az együttműködés kérdését. Nem

hallgathatom el azonban, hogy a kooperáció még számos, magától értetődő területen sincs napirenden, ahol kívánatos lenne. Például számos német városban a helyi tudományos és közkönyvtárak közötti együttműködés bizonyára tovább javítható. Azt is nehéz megérteni, hogy egy-egy közepes nagyságú járási székhelyen egy járási és egy városi könyvtár is létezik párhuzamosan, amelyek féltékenyen óvják önállóságukat.

Jelentős előrelépések figyelhetők meg azonban az olvasásfejlesztés területén. Ennek érdekében a közkönyvtárak és óvodák, a közkönyvtárak és iskolák, illetve ezek fenntartói megállapodásokat kötnek. Ilyen megállapodások rögzítik például azt, hogy a helyi könyvtár milyen gyakran fogad óvodásokat vagy iskolásokat osztálykeretben könyvtárvezetésre.

A gyermekek és fiatalok olvasásfejlesztése korlátlan lehetőségeket rejt. Az Olvasás Alapítvány (Stiftung Lesen), valamint a gyermekorvosok és szülők egyesületei *Lesestart* néven közös akciót bonyolítanak le, amelynek ötlete Angliából ered. A szülők, akik rendszeres orvosi vizsgálatra felkeresik a rendelőket kisgyermekükkel, egy olyan kis táskát kapnak ajándékba, amelyben képeskönyvek és az olvasást népszerűsítő ötletek találhatók.

Olvasásfejlesztés a gyermekek és a fiatalok körében

Külön probléma a fiúk olvasásra nevelése, vagy – hangsúlyosabban fogalmazva –, az, hogy az olvasás „nőies elfoglaltság”. A nemi szerepek csapdájáról is szót kell ejteni. Az emancipált, úgynevezett „erős nők” generációja (a gyerekeket az óvodákban és az általános iskolákban szinte kizárólag nők tanítják) és a *nőies, gyengéd* olvasási szituációk oda vezettek, hogy a fiúk férfi referenzszemélyek nélkül maradtak. Ez éppen így igaz arra nézve, hogy az apák nem vesznek részt a gyermeknevelésben, és az alsóbb évfolyamokon nem tanítanak férfi pedagógusok.

Szinte minden területen megállapítható, hogy a fiúknak csak egyharmada, a lányoknak viszont kétharmada szívesen, sokat és jól olvas. Tény ezen kívül, hogy a lányok inkább szépirodalmat választanak, a fiúkat viszont inkább a szakkönyvek és az érdeklődési körükbe vágó folyóiratok fogják meg. Mivel a német anyanyelvi oktatás az elbeszélő irodalomra irányul, a fiúk az iskolában nem kapnak elég ösztönzést az olvasásra.

A fiúk és lányok eltérő olvasására, a már említett nemi csapdától eltekintve, nincs egyértelmű magyarázat. Tudjuk, hogy a fiúk már az óvodában jobban kedvelik az olyan képeskönyveket, amelyek valamilyen technikai témáról, például a tűzoltóautókról szólnak. Az Olvasás Alapítványnak azok a kezdeményezései, amelyek szakfolyóiratokat (pl. *Computer*, *Geo* vagy olyan, fiataloknak szóló folyóiratok, mint a *Bravo*) használnak olvasásfejlesztésre, igen jó eredményeket hoztak.

A 6–13 évesek olvasási szokásairól végzett felmérés egyebek között kimutatta, hogy az iskola nincs pozitív hatással a fiatalok olvasási szokásaira. Minden második diák úgy nyilatkozott, hogy az iskolában olvasott szövegeket magától soha nem olvasná el. A diákok kétharmada nem fogadja el a tanárok olvasásra vonatkozó ajánlásait. Úgy tűnik, hogy a német iskola nincs olyan helyzetben, hogy az olvasást a gyermekek számára örömteli tevékenységgé tegye. Az iskolának ez a negatív hatása Európa-szerte általános jelenség, ahogy ezt az Olvasási Alapítvány 2004. évi kongresszusán is elhangzott.

Döntő jelentőségű lehet, hogy az örömteli olvasás csak cenzúrától mentes, változatos könyv- és médiakínálattal rendelkező, könnyen elérhető, kellemes, barátságos légkört és szabad mozgást biztosító térben valósulhat meg, ahol szabad a hozzáférés a legkülönbözőbb könyvekhez és egyéb dokumentumokhoz, és ahol mindig találhatunk valakit, akihez szükség esetén kérdéssel fordulhatunk – vagyis egy olyan térben, amelyet *könyvtárnak* nevezünk.

Az egyházak mint együttműködő partnerek

Néhány éve még elképzelhetetlen lett volna Németországban a néhány helyen ma már látható, sikeresen működő, a települési és az egyházi könyvtárak közötti kooperáció. Az egyházi intézmények nagy számából és teljesítménypotenciáljából (gondoljunk a rendszeres vasárnapi nyitva tartási időpontokra!) következik a minden ideológiától mentes, új együttműködési formák megteremtésének lehetősége. Talán ebben az összefüggésben közelíthető meg a muzulmán oktatási és kulturális intézményekkel, illetve egyesületekkel való kapcsolatfelvétel nehéz feladata is. Nota bene: nem amellett érvelek, hogy a településeket felmentsük könyvtárfenntartói feladataik alól, éppen ellenkezőleg: e tekintetben is rendkívül fontosnak tartom egy könyvtári törvény létrehozását, ahogy ez a szakmai egyesületekben több szövetségi tartományban mostanában zajlik.

A vallást még egy másik összefüggésben is szemlélhetjük. Sok településen a két nagy keresztény vallási közösség esetében felmerül például, hogy az üresen álló templomok számára valamilyen funkciót keresnek, az épületeket eladják vagy bérbe adják. Mi illene jobban a kereszténységhez, amely a zsidó és az iszlám valláshoz hasonlóan a könyveken alapul, mint az, hogy az istentiszteletre már nem használt templomépületekben könyvtárakat rendezzenek be, illetve miért is ne lehetne istentiszteletet tartani a könyvek között?

Könyvesboltok, vendéglátóhelyek, sportlétesítmények stb.

Van azonban egy olyan együttműködési partner, amely annyira evidens, hogy már nem is gondolunk rá: a kifejezetten nagy teljesítménnyel bíró német könyvkereskedelem. Úgy vélem, a könyvesboltok ideális partnerek egy könyvtár

működtetéséhez. Ezen a téren semmiképpen sem csak a szokásos üzleti kapcsolatokra vagy közös rendezvényekre gondolok, hanem egy könyvtár tényleges működtetésére, közös költségviselésre és kockázatvállalásra. A használó, az olvasó, a vevő maga dönthesse el, hogy a könyvet vagy egyéb dokumentumot megvásárolja vagy kölcsönözni kívánja-e. Egy klasszikus példa: az érdeklődő kikölcsönöz három kanadai útikönyvet, és amelyik a legjobban tetszik neki, azt megtartja, azaz megvásárolja.

Hogy egyes könyvesboltok már most mennyire utánozzák a könyvtárak bizonyos szolgáltatásait, az a nagy könyvesboltokban tapasztalható: olvasósarkokkal, sőt olvasóteremhez hasonlatos terekkel találkozhatunk. A település kulturális központja nemcsak a következőkből állhat össze: közkönyvtár + népfőiskola + városi levéltár + családi képzési központ, hanem például ilyen is lehet: könyvesbolt + könyvtár + antikvárium + vendéglő.

El kell szakadnunk attól a szemlélettől, hogy a könyvtárak statikus, viszonylag egydimenziósan berendezett és felszerelt épületeknek és tereknek tekintsük. Fantáziánknek semmi sem szab határt, amikor tematikus és térbeli szinergiahatásokkal élünk.

A könyvtári rendszerek centralizációja, amelyet részben pénzügyi keretfeltételek határoznak meg, a háttérbe szorított egy másik perspektívát, mégpedig azt, hogy könyvtárként jelenjünk meg, ahol legalább részfeladatot teljesíthetünk és hasznosak lehetünk. A „*Könyvtárak 2040-ben. A jövő újratervezése*” című, holland kiadású kötetben¹ lenyűgöző jövőkép jelenik meg: az úgynevezett Brabant-könyvtár. Egy hatalmas könyvtári központról van itt szó, amelyben minden, valamilyen módon hozzáférhető információhordozó egy helyen található meg.

1 Németül: Bibliotheken 2040. Die Zukunft neu entwerfen / Rob Bruijnzeels, Nicoline van Tiggelen. – Bad Honnef, Bock + Herchen, 2003.

Ugyanakkor ez a könyvtár felel minden decentralizált intézményért, azaz a tartományban sok helyen meglévő kis könyvtárakért, amelyek vonzó helyeken vagy közeli helyeken vannak: *„A Brabant-könyvtár egyesíteni fogja Észak-Brabant tartomány valamennyi könyvtárát, de emellett vonzó, a maiaktól eltérő kiskönyvtárak hálózatát is létrehozzák majd. Ezek a mai könyvtárakhoz nem lesznek hasonlatosak, hanem különleges állománnyal rendelkeznek, és olyan gyakran látogatott, hétköznapi helyeken lesznek, mint a szálloda, kocsmá, vasútállomás, iskola és benzinkút. Minden látogató belelapozhat majd a könyvekbe, magával viheti, de meg is vásárolhatja azokat. Egy képernyő segítségével az éppen helyben nem elérhető könyvek kikereshetők, elolvashatók, megrendelhetők vagy kinyomtathatók lesznek. Egy jól szervezett, modern futárszolgálat segítségével a Brabant-könyvtár bármelyik dokumentuma villámgyorsan eljuttatható a tartomány bármelyik pontjára.”*

Más médiainstítúciók is az említett „lakó- és szolgáltató-közösségeknek” kívánatos együttműködő partnerei, illetve tagjai lehetnének. A kisebb-nagyobb mozik és a közkönyvtárak közös elhelyezését optimális megoldásnak tartom. A hannoveri Gottfried Wilhelm Leibniz Könyvtárban évek óta rendszeresen tartott filmvetítésekkel ezt az ötletet, ha szerény módon is, sikeresen megvalósítjuk.

Miért ne lehetne együttműködni például a szálloda- és vendéglátóiparral, amely kulturált körülményeket és kulináris örömeket nyújt, és amelynek munkáját szó szerint a szolgáltatással azonosítjuk? Ezt főleg kisebb településeken lehet kipróbálni. Az említett holland könyvben egyébként szerepel egy remek írás a könyvtár-szállodáról vagy a szálloda-könyvtárról a „Hotel Alphabet” (ABC-hotel) fejezetben.

Könyvtárak vagy könyvtárfiókok működhetnek sporttelepeken, uszodákban, tornacsarnokokban stb. is, vagyis olyan létesítményekben, ahol sokan fordulnak meg szabadidejükben. Bajoror-

szágban már vannak ilyen tapasztalatok. Mára elavult volna a test és a szellem művelésének klasszikus ideálja (mens sana in corpore sano)? Az olvasás és a sportolás „haszontalan” tevékenységek, szórakozást, örömet, élvezetet jelentenek. Az úgynevezett teljes életet hirdető koncepciók jegyében a könyvtárak és a sportolásra alkalmas helyek összekapcsolódása szinte elkerülhetetlen. Ily módon a könyvtárak sportosabbá válnának, a sportlétesítmények pedig az olvasásfejlesztést is szolgálnák.

A könyvtárak olyan helyekre telepítése, ahol más okból szívesen tartózkodnak az emberek, erősíti a regionális azonosulást is. Ott valamit megmutathatunk a messziről jött vendégnek, amiben részünk van, hozzánk tartozik, ami sok embernek fontos.

Meggyőződésem, hogy a könyvtárak a tömegszórakoztatás helyszínei is lehetnének, tehát pl. szabadidőparkoknak, a bevásárlóközpontoknak vagy a lakberendezési áruházaknak (IKEA és mások) sem kellene félni tőlük. Ezek főleg gyermekek és fiatalok számára ideális helyszínek. Nem kellene esetleg megkérdeznünk magukat a gyerekeket és a fiatalokat, hogy hol látnák szívesen könyvtárukat, hol keresnék fel azt legszívesebben?

Az éremnek természetesen van másik oldala is. Egy 1998-as könyvtáros-egyesületi körkérdés („Fejezze be ezt a mondatot: „A könyvtáramra azért van szükségem, mert...””) egész más eredményt hozott: gyakran nem a vállalkozó szellemű, harsány, rendezvényekre koncentrálnó könyvtár vonzó a gyermekek és a felnőttek számára, hanem a visszafogott, háttérbe vonuló könyvtár. A gyakran megfogalmazott kívánságok között szerepelt, hogy a könyvtár legyen a „boldogok szigete”, a „nyugalom szigete”, amely nem a tömegszórakoztatás helye, hanem annak ellentéte, amelynek lehetnek elit jellemzői, ahol a szó szoros értelmében el lehet bújni.

A művelődéstől távol és hozzá közel állók szolgálata

És ezzel egy olyan témához érkeztünk, amelyről néhány évvel ezelőtt nem nagyon lehetett volna egy konferencián beszélni, ahhoz a témához, hogy a közkönyvtáraknak a művelt néprétegek megnyeréséért is fáradozniuk kell. Miről is van szó?

Arról, hogy egyre erősödő mértékben kialakulóban van az a társadalom, amely legalábbis két nagy részből áll, azaz a könyvet olvasókból és a nem olvasókból. A könyvtárak véleményem szerint, továbbra se tévesszék szem elől eredeti feladatukat, az olvasásfejlesztést. De legyenek továbbra is a könyvkultúra helyszínei. Határozottan kiállok amellett, hogy a közkönyvtárak, a könyvbarátok egyesületei, az egyes könyvgyűjtők és más, a kultúra iránt affinitást mutató szervezetek akkor is adjanak helyet rendezvények, kiállítások és társalgási körök számára, ha ezzel csak viszonylag kisszámú csoportokat érnek el.

Azt is gondolom, hogy a könyvtáraknak a jövőben intenzívebben kellene a középosztály felé fordulniuk, és pl. a jótékonyági klubokat (Rotary, Lions, Kiwani stb.) is meg kellene szólítaniuk. Ez nemcsak pótlólagos pénzforrásokat jelenthetne, hanem azt is, hogy a könyvtárak felkeresése akár egy színházi vagy operaelőadás-hoz hasonló társasági eseménnyé is válhatna. A könyvtár mint találkozóhely, vagy még inkább a könyvtár iránti elkötelezettség, és a vele járó társadalmi elismerés fontos célja lehet a könyvtárosok munkájának. Az önkéntes kötelezettségvállalás témája természetesen külön tárgyalást igényelne.

A könyvtárak és az idősek

Amilyen fontos lesz a kreativitás és a fantázia a fiúk és lányok eltérő igényeit figyelembe vevő gyermek- és ifjúsági könyvtárak fenntartásánál

a jövőben, ugyanolyan fontos lesz az a figyelem, amellyel ahhoz az egyre növekvő számú emberhez kell fordulni, akiknek az életkora 50, 60, stb. év felett van. 2005-ben a 65 évesnél idősebbek aránya Németországban 20% volt. 2050-ig ez az arány meghaladja majd a 33%-ot. Amilyen fontosak a gyermekek és a fiatalok, gondolni kell arra is, hogy a könyvtárakban is növekszik az idős használók aránya; a jelszó az *élet-hosszig tartó tanulás*.

Németországban sok közkönyvtár egy ideje már e célcsoport felé fordult. A dokumentumok beszerzését jobban hozzáigazítják az időskorúak érdeklődéséhez (a témák: egészség, életvitel, válságkezelés, fogyasztói problémák). Az, hogy valaki időskorú, még nem elegendő jellemzője egy-egy embernek. Felmérések szerint az idősek nagyjából a következő célcsoportokra tagolhatók: passzívak, kulturálisan aktívak és élményorientált aktívak.

Mindegyik csoportot más érdekel, és a dokumentum-választék csak az egyik dolog. Néhány példát kiragadva csupán: számítógépes és internetes tanfolyamok, előadásorozatok (történelem, helytörténet stb. témakörben), irodalmi társalgási körök, számítógépes klubok, könyvkölcsönző szolgálat mozgáskorlátozottak számára.

Az ügynevezett házhoz szállítási szolgáltatást megint intenzívebbé kell tenni, a korábbi évek tapasztalataira építve. A jövőben meg kell beszélni az együttműködést a valószínűleg igen nagyszámú idősek otthonával és a gondozóházzal is. Nemcsak szociális munkáról vagy keresztény felebaráti szeretetről van szó, hanem arról, hogy a könyvtárak járuljanak hozzá az előrehaladott korúak továbbképzéséhez. Ezen túlmenően szeretnék itt a több intézmény, így a könyvtárak számára is jelentős hagyatéki rendelkezések kérdésére utalni.

Úgy tűnik, a társadalmi fejlődés következtében nő az idősek kiszolgáltatottsága, azaz azok száma, akik ma még rendszerint meg tudják vásárolni az őket érdeklő könyveket és egyéb doku-

mentumokat, de hamarosan már nem lesznek abban a helyzetben, hogy ezt megtehessek. De nem csak az „időskorúakról” van szó. Tény, hogy munkalehetőségek hiányában és a munkában töltött idő növelésére irányuló politikai követelések ellenére egyre kevesebben dolgoznak, tehát az előnyugdíjasok ma már nem kivételt jelentenek, hanem egyes településeken már ők vannak többségben. Valószínűleg a könyvtárosok következő két generációja számára ennek a csoportnak a könyvtári ellátása lesz a legfontosabb feladat. Úgy érzem, a könyvtár mint a társadalmi esélyegyenlőség tényezője a művelődés és oktatás területén egyáltalán nem meghaladott, hanem egyre inkább erősebb eszme kezd lenni.

Egy további kérdés ezzel kapcsolatban, amelyre utalni szeretnék: az információhordozók használatával összefüggő kompetenciákkal kapcsolatos továbbképzés a jövőben a könyvtárak feladata lesz. Nemcsak az óvodában és az iskolában, hanem például vállalatokhoz, intézményekhez rendelt vagy ott lévő médiaközpontokban is. Ezeket, ha a korábban ott dolgozók számára is nyitva állnak, mindenféle életkorú ember használhatná. Érdemes lenne az egykori üzemi könyvtárak tradícióját ebből a szempontból is újból átgondolni.

Mindez egyáltalán nem mond ellent a művelődéshez közeli rétegeknek a könyvtárak életébe való bekapcsolásáról szóló korábban említett intelmeknek. A feladatokat az időráfordítás és a helyszínek szerint súlyozni kell. *Theodor Fontane* erre vonatkozó mondását idézem itt: „*Ha osztriga és pezsgő között kellett választani, még mindig mindenki mind a kettőt választotta.*”

Végezetül hadd szóljak egy Németországban – és talán egész Európában – egyedülálló intézményről.

Az Olvasás Alapítvány Olvasásfejlesztő Akadémiája a hannoveri Gottfried Wilhelm Leibniz Könyvtárban

Az Olvasás Alapítvány Olvasásfejlesztő Akadémiája projekt 2004-ben a hannoveri Alsó-Szászországi Tartományi könyvtárban az Alsó-Szászországi Kultuszminisztérium, valamint a Tudományügyi és Kulturális Minisztérium, továbbá a mainzi székhelyű Olvasás Alapítvány együttműködési megállapodása nyomán jött létre. 2005. január 1-jétől a könyvtár Gottfried Wilhelm Leibniz nevét viseli és Alsó-Szászország tartományi könyvtára.

Ebben a hármas szereposztásban (1) a kulturális minisztérium három, az olvasásfejlesztésben gyakorlott pedagógussal vesz részt, akik a könyvtárban dolgoznak; (2) a Gottfried Wilhelm Leibniz Könyvtár a Tudományügyi és Kulturális Minisztériumnak van alárendelve, és a könyvtárosok képzése és továbbképzése terén szerzett évtizedes tapasztalatait; (3) az alapítvány pedig a know-how-t, széleskörű elismertségét, tudományos és pedagógiai koncepcióit, publikációit és kapcsolatrendszerét hozta magával.

Az Akadémia célja

Az Alsó-Szászország és az Olvasás Alapítvány közötti együttműködési megállapodás leírja a projekt célját és feladatát. A preambulumban ez áll: „*eszközök, módszerek kipróbálása és kidolgozása az olvasáskultúra regionális szintű fejlesztése érdekében, elsősorban Alsó-Szászországban.*”

„*Az olvasás, az olvasási kultúra és ezáltal a média-kompetencia fejlesztésének fontos aspektusa a megfelelő intézkedések fenntarthatóságának biztosítása. Ez az olvasás és az olvasási kultúra szisztematikus, tartós és minden területet lefedő fejlesztését feltételezi. Ehhez szükség van képzésre, oktatásra, továbbképzésre és a multiplikátorok folyamatos tájékoztatására,*

regionális hálózatok kiépítésére és információs portálokkal való támogatására.”

Az Akadémia feladatai

Az olvasásfejlesztésben részt vevő szakemberek információellátása, képzése és továbbképzése, az olvasásfejlesztéssel és olvasáskultúrával foglalkozó hálózat kialakítása, továbbá a „*Hálózat az olvasásfejlesztésért Alsó-Szászországban*” elnevezésű portál gondozása. E feladatok teljesítése során az Akadémia együttműködik az olvasásfejlesztésben részt vevő többi alsó-szászországi intézménnyel és magánszeméllyel.

A célok megvalósításának eszközei

Képzés, továbbképzés, információszolgáltatás; képzési és továbbképzési program kidolgozása; tudományos előadásorozatok megszervezése és támogatása; szakértői megbeszélések sorozatának kidolgozása; szakmai tanácskozások tervezése, szervezése; további rendezvények az olvasásfejlesztés témakörében (kiállítások stb.); az olvasásfejlesztés beépítése a képzési és a tantervekbe, valamint ehhez kapcsolódó szabályzatok; a további keretfeltételek módosítása.

A regionális „Hálózat az olvasásfejlesztésért Alsó-Szászországban” regionális és tartományi szinten hálózat kiépítését kezdeményezi és valósítja meg az olvasásfejlesztés/olvasáskultúra érdekében tevékenykedő szervezetek között; ösztönzi és szervezi az információcserét és a kompetens együttműködő partnerek bevonását; az egyes regionális hálózati helyek igényeinek megfelelő képzéseket közvetít, illetve bonyolít le; a hálózati helyek vezetését segítő, speciális témákban szervezett központi szemináriumokat szervez.

Az Olvasásfejlesztés Alsó-Szászországban elnevezésű internetes portál az olvasásfejlesztés kérdéseivel kapcsolatos információforrást épít ki és gondoz (szakmai anyagokkal, olvasmányajánlásokkal és olvasási ötletekkel, valamint kapcsolódó internet-címekkel); csatolásokkal kapcsolódik az olvasásfejlesztésben aktívan résztvevő szervezetek és intézmények honlapjaihoz; dokumentálja a követésre ajánlott jó gyakorlati megoldásokat; dokumentálja a hálózat tevékenységét, és fórumot ad az információcseréhez.

Már néhány hónap után megmutatkozott ennek a központi intézménynek a fontossága. Az Akadémia rendezvényeire a jelentkezések megteltek, a munkatársak alig tudnak eleget tenni a rendezvények iránti igényeknek, Alsó-Szászország más régióit is beleértve.

A „profik és amatőrök” (például a felolvasást vállalók) számára szervezett továbbképző rendezvények mellett az Akadémia a nyilvánosság felé is nyitott, pl.: komoly visszhangot váltott ki az olvasásfejlesztés európai tapasztalatairól a Gottfried Wilhelm Leibniz Könyvtárban szervezett kiállítás. Néhány hónappal ezelőtt 22 alsó-szászországi, olvasásfejlesztéssel foglalkozó intézmény mutatkozhatott be. Tevékenysége elsődlegesen a továbbképzésre és az információszolgáltatásra irányul, a különféle egyéb rendezvények pedig (felolvasások hírességekkel szokatlan helyeken, tudományos előadások az olvasásfejlesztés elméletéről és gyakorlatáról pl. a könyv napja alkalmából stb.) nem mellékesen azt szolgálják, hogy tovább javuljon az Akadémia elismertsége a politikusok és a nyilvánosság körében.

Mindezekről a tevékenységekről és még sok minden egyébről részletes információk olvashatók az Akadémia honlapján az alábbi internet-címen: www.akademiefuerlesefoerderung.de

